

Viziune strategică asupra geopoliticii

Există în conturarea obiectului de studiu al geopoliticii două contribuții românești de mare semnificație, asupra cărora ne propunem să insistăm la începutul celui de-al doilea curs dedicat delimitării obiectului de studiu al geopoliticii. Prima, legată de numele geografului Ion Conea, este construită în directă legătură cu viziunea lui Kjellen despre vecinătate și studiul vecinătății. Ion Conea plasează obiectul de studiu al geopoliticii în **domeniul relațiilor internaționale**, reținând pentru această disciplină două seturi de preocupări.

1. În primul rând, el consideră că *“Geopolitica nu va studia statele în parte, ci jocul politic dintre state”*, că *“Geopolitica va fi știința relațiilor sau – și mai bine - a presiunilor dintre state”* (*“Geopolitica. O știință nouă”*, vol. *“Geopolitica”*, pag.78).

Înainte de a trece mai departe la prezentarea concepției lui Conea, nu putem să nu menționăm un termen nou pe care geograful român îl folosește adesea, anume **Druckquotient-ul**, termen folosit prima dată de Alexandru Supan. Rudolf Kjellen a vorbit de presiunea pe care un stat o suportă în fiecare clipă la hotare, subliniind că orice stat trebuie să se considere, oarecum, asediat. Supan a încercat să dea expresie matematică acestei presiuni recurgând la noțiunea de Druckquotient. Acesta se obține prin însumarea populațiilor din țările vecine unui stat și împărțirea acestei sume la numărul populației statului respectiv. Astfel, pentru o serie de state mici și mijlocii dinaintea de primul război mondial Druckquotientul calculat de Supan era: Olanda - 11,7, Belgia - 14,7, România - 30,8, iar Elveția - 50,9.

Firește, într-o perioadă, cum este cea contemporană, în care tendința dominantă este cea de integrare, presiunea la granițele unui stat nu mai are relevanța pe care o avea altădată. Totuși, ea reprezintă un indiciu demn de luat în seamă. Alexandru Supan vorbește de presiunea demografică, temă asupra căreia vom reveni în prelegerea consacrată acestei teme de mare actualitate. Prin extrapolare, putem vorbi de o presiune culturală, economică, informațională. Starea de asediu de care vorbea Kjellen reprezintă însumarea tuturor acestor elemente.

Acest nivel de analiză al relațiilor internaționale este extrem de important și el nu trebuie subestimat în nici o privință. Cele mai multe conflicte sau stări de tensiune decurg, adesea, din creșterea decalajelor de presiune la granița dintre state, care stimulează poftele de agresiune ale statului avantajat de noua situație. Nu vom căpăta o înțelegere adecvată a dinamicii relațiilor dintre state dacă ne vom lipsi de această analiză.

Dacă este să facem o obiecție, ea nu privește importanța problemei, ci faptul că este oarecum unilateral formulată. Ca să studiezi jocul politic dintre state și presiunile dintre acestea, este, mai întâi, nevoie să existe, în prealabil, o vedere aplicată asupra a ceea ce se întâmplă în interiorul respectivelor state. *“Presiunea”* și *“jocul politic”* au un numitor comun: starea internă a statelor respective. Altminteri nu prea există șanse să înțelegem *“jocul”*, mai mult dacă nu ar exista prefaceri în situația internă a statelor, s-ar anula chiar și ideea de joc, pentru că acesta nu ar mai fi alimentat decât de datele geografice care sunt fixe.

Ne spune acest lucru și Kjellen: *“Obiectul politicii este Statul... Statele sunt acei actori ai istoriei pe care îi numim Anglia, Germania etc. Ele ni se înfățișează ca realități obiective și pline de viață. Aceste realități supraindividuale, care pot fi percepute*

empiric, ne preocupă aici. Sunt ființele pe care le percepem în perspectivă ca patrie. Monografia mea despre Suedia reprezintă o tentativă de a vădi și de a descrie științific o singură patrie cu tot ce cuprinde. În perspectiva acestui punct de vedere, politica este știința despre patria proprie și despre cea a altora” (“Grundriss...”, în I. Conea, “Geopolitica. O știință nouă”, vol. “Geopolitica”, pag. 9). Iar geopolitica este un capitol al politicii.

2. În al doilea rând, I. Conea definește geopolitica, într-un sens mai cuprinzător, drept *“știința mediului politic planetar”*. *“Geopolitica apare ca știința atmosferei sau a stării politice planetare. Ea trebuie să ne prezinte și să ne explice harta politică. Această hartă – înțelegerea și prezentarea ei – formează sau ar trebui să formeze obiectul ei”* (I. Conea, “Geopolitica. O știință nouă”, Extras, pag.31).

Pe această hartă putem identifica puncte și regiuni de “maximum” și puncte și regiuni de “minimum”. Primele interesează cu deosebire geopolitica, întrucât ele sunt zone “de fricțiune sau de convergență a intereselor și disputelor”, individualități geografice formate din acele regiuni răspândite pe suprafața planetei cum ar fi Marea Roșie, Marea Mediterană, Oceanul Pacific etc. De aceea, *“geopolitica are drept obiect mai degrabă problemele politice și economice pe care le pun regiunile și marile individualități ale planetei și nu atât problemele politice și economice, care să privească un singur stat; ea analizează, așadar, regiunile naturale care la un moment dat pun probleme de politică și economie mondială”* (Idem, pag. 33).

Este evident că Ion Conea definește geopolitica tot din perspectivă geografică. De altfel el o spune explicit: *“acest mediu politic trebuie urmărit și definit pe temeii geografic”* (idem, pag. 80). De fapt, autorul îmbrățișează cu preponderență o viziune strategică asupra geopoliticii, așa cum întâlnim cu deosebire la școala anglo - saxonă privitoare la această disciplină. Important în devenirea hărții politice a lumii este să urmărim punctele ei de “maxim”, zonele strategice unde se întâlnesc și intră în dispută interesele țărilor din zonă sau ale marilor puteri.